

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

DEN NATIONALE SCENE
STORE SCENE

29.-31. MAI

Kafka feat. Røyksopp

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

27. MAI — 10. JUNI
2015

INVITASJON TIL DØGNÅPEN BANK

KOM TIL OSS 5.–6. JUNI 2015

Vi inviterer til Festspill i våre lokaler i Torgallmenningen 2. Det blir aktiviteter og minikonsert for store og små.

Ta med familie og venner og opplev banken på en ny måte.
DNB – Alltid åpent!

Følg med på fib.no for nærmere program.

Gratis adgang. Velkommen!

Kafka feat. Røyksopp

DEN NATIONALE SCENE STORE SCENE

Fredag 29. mai kl 19:30
Lørdag 30. mai kl 18:00
Søndag 31. mai kl 19:30

Friday 29 may at 19:30
Saturday 30 may at 18:00
Sunday 31 may at 19:30

Varighet: 1 t 20 min
Duration: 1 h 20 min

Harald Eia, Nadina Bouhlou, Thorbjørn Harr
tekstbearbeidelse *text adaptation*

Svein Berge, Torbjørn Brundtland
musikere og komposisjon *music and composition*

Anders Mordal regi *direction*

Dagny Drage Kleiva scenografi og kostymer
set design and costumes

Torkel Skjærven lysdesign *lighting design*

Thorbjørn Harr, Jan Gunnar Røise skuespillere *actors*

Urpremiere *World premiere*

Deler av kostymene er levert og designet med hjelp fra Nationaltheatret. *Some of the costumes are delivered and designed with the help of Nationaltheatret.*

Samtale med skuespillere og musikere søndag 31. mai kl 14:00 på Bergen off. bibliotek. *Dialogue with the actors and musicians Sunday 31 May at 14:00 at the Bergen Public Library.*

Støttet av *Supported by* Fond for utøvende kunstnere & Fond for lyd og bilde.

Sponset av *Sponsored by* DNB

Den plagede Kafka og Røyksopps revansj

For noen år siden solgte Bokklubben t-skjorter med teksten «Kafka hadde det ikke så greit han heller» trykket over brystet. Hvor kommer denne ideen om den plagede og tungsindige Franz Kafka fra?

Et svar finner vi i oppslagsverkene. I Bokklubben Nye Bøkers *Verdens litteraturhistorie* kalles Kafka en «isolert mann». Og Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon skriver, med spinkel argumentasjon, at «Kafkas livssyn måtte nødvendigvis bli pessimistisk».

Vårt inntrykk av Kafka er nok også preget av historien om Josef K, helten i den ufullførte romanen *Prosesen*. En morgen vekkes Josef K opp av politiet og arresteres uten å få opplyst hva han er siktet for. Deretter stilles han så for ukjente dommere og gjennomlides ubegripelige rettsprosesser i en marerittaktig tilværelse i ett års tid før han til slutt blir stukket i hjertet og dør. Det sier jo nesten seg selv at skaperen av en slik fortelling, selve opphavsmannen til ordet «kafkask» – det at noe er absurd på en skremmende måte – umulig kan ha vært et muntrasjonsråd.

Likevel er det kanskje fotografiene som aller mest har gitt oss forestillingen om Kafka som en alvorsmann. På det mest kjente portrettet av Kafka ser vi en mager, blek mann – stirrende med mørke, følsomme øyne på en fremmed og ubegripelig verden. Dette, vil de fleste tenke, er et ansikt som aldri trakk på smilebåndet.

Men så viser det seg at bildet av Kafka som dystert er fortegnet. Leser vi Kafkas dagbøker, møter vi en forfatter som lever et aktivt sosialt liv. Han går på kabareter, på kino, på teaterforestillinger, har mange venner og fester til langt på natt med jødiske skuespillere. Og leser vi Max Brods biografi om sin venn, kommer det frem at også Kafka selv mente at han skrev morsomme tekster. Brod forteller at når Kafka leste høyt fra de første avsnittene i *Prosesen*, for eksempel, måtte han ofte stoppe opp under lesningen. Dels fordi tilhørerne lo, dels fordi han selv lo så mye at han ikke klarte å fortsette å lese.

Den morsomme Kafka er altså ikke noe vi har funnet på. Snarere tenker vi at vi har gjenoppdaget hans komedie. For selv om hans humor er blitt usynlig for mange av oss, 90 år etter hans død, blindet som vi er av mytene om hans triste, kafkask liv, så er det ikke vanskelig å se humoren i tekstene hans.

Ta for eksempel fortellingen *Beskrivelse av en kamp*. Om en mann som er ute og spaserer med en bekjent, og plutselig blir akutt selvbevisst fordi han er høyere enn sin turkamerat:

Med ett falt det meg inn at min lange skikkelse kanskje kunne være ubehagelig for ham, fordi han etter hans egen mening virket for liten ved siden av den. Og denne omstendighet pinte meg så mye at jeg sørget for å bøye ryggen helt til hendene mine berørte knærne mens jeg gikk. Men for at min bekjente ikke skulle merke hensikten, forandret jeg holdning bare litt etter litt, prøvde å lede oppmerksomheten hans bort fra meg, snudde ham til og med en gang mot elven og pekte med utstrakt hånd på hvordan lampene på broen spilte seg i elven.

Men han snudde seg brått og så på meg og sa:

«Men hva er dette? De er jo helt krum. Hva er det De driver på med?»

«Helt riktig» sa jeg med hodet nede ved sømmen i buksebenet hans, slik at jeg heller ikke kunne se ordentlig opp, «for et skarpt øye!»

Men denne forestillingen er mer enn en gjenoppdagelse av den morsomme Kafka. Det er også en revansj. Da vi arbeidet med å plukke ut og bearbeide Kafkas tekster, fikk vi nemlig en mail fra Svein Berge i Røyksopp. Han hadde hørt om hva vi holdt på med, og ville dele sin begeistring for prosjektet:

«Jeg har i likhet med dere gjort nøyaktig samme observasjoner og hatt tilsvarende erfaringer hva Kafkas forfatterskap angår,» skrev Berge. «Men da jeg som 16–17-åring prøvde å formidle det humoristiske aspektet ved Kafka til andre medelever, ble jeg som regel møtt med hevede øyenbryn, overbærenhet og risting på hodet. Det er kanskje derfor det oppleves som så befriende å høre at det finnes andre der ute som også opplever Kafka som morsom.»

På 90-tallet ble altså Berge møtt med liten forståelse for sin Kafka-tolkning. Men i kveld får han oppreisning: I *Kafka feat. Røyksopp* står Svein Berge og Torbjørn Brundtland i Røyksopp på scenen sammen med skuespillerne Thorbjørn Harr og Jan Gunnar Røise. Den Grammy-nominerte elektronikaduoen har ikke bare komponert ny musikk til forestillingen, de fremfører den også live sammen med skuespillerne på scenen. Sammen akter de fire å overbevise dere – forhåpentligvis noen av Berges hoderistende barndomsvenner inkludert – om at den alvorlige Franz Kafka faktisk er til å le av.

Vårt felles håp er at dere, kjære publikum, neste gang dere ser det berømte fotografiet av Kafka, også får øye på hans lille smil.

God fornøyelse.

Harald Eia, Thorbjørn Harr, Nadina Bouhlou

The troubled Kafka and Røyksopp's revenge

A few years back, Bokklubben sold T-shirts with the phrase "Thing's weren't too easy for Kafka either" printed across the chest. From where did this idea about the troubled Kafka emerge?

One answer is to be found in the reference books. Bokklubben Nye Bøker's history of world literature refers to Kafka as an "isolated man". And Aschehoug og Gyldendal's encyclopaedia claims, based on rather poor argumentation, that "Kafka's view on life was bound to be pessimistic".

Also, our perception of Kafka is likely to be influenced by the story of Josef K, the protagonist of his unfinished novel "The Process": One morning, Josef is woken by the police and arrested without being told what the charges against him are. Subsequently, he appears before a number of strange judges and suffers through unfathomable court processes in a nightmarish existence, before he is finally stabbed in the heart and

dies. It almost goes without saying that the creator of such a story, the very originator of the word "Kafkaesque" – meaning something being absurd in a frightening manner – was hardly the most amusing of people.

Still, the photos of Kafka may well be the most important source for our perception of him as a serious man. The most famous one portrays a lean, pale figure staring out at a strange and incomprehensible world with dark, sentimental eyes. This, most people would think, is a face that never smiled.

*But as it turns out, this picture of a gloomy Kafka is distorted. Reading Kafka's diaries, we meet an author who leads an active social life. He goes to the cabaret, to the cinema, and to the theatre. He has numerous friends and parties throughout the night in the company of Jewish actors. And the biography his friend Max Brod wrote about him, tells us that Kafka himself believed his writing to be really quite humorous. For instance, Brod says that when reading from the first passages in *The Process*, Kafka often had to pause – partly because the audience were laughing and partly because he himself laughed so hard it was impossible for him to continue reading. So the humorous Kafka is not our invention; we rather believe that we have rediscovered his comedy. For even though his humour has now become invisible to many of us, 90 years after his death, as we are blinded by the myths of his sad, Kafkaesque life, the humour in his writing is not hard to discover.*

*Take his short story *Description of a Struggle*, for instance, about a man who goes for a stroll with a friend and becomes suddenly and acutely self-aware because he is taller than his companion:*

... it occurred to me that perhaps my long body displeased him by making him feel too small. And this thought – although it was late at night and we had hardly met a soul – tormented me so much that while walking I bent my back until my hands reached my knees. But in order to prevent my acquaintance from noticing my intentions I changed my position only very gradually, tried to divert his attention from myself, once even turning him toward the river, pointing out to him with outstretched hands the trees on the Schutzeninsel and the way the bridge lamps were reflected in the river.

But wheeling suddenly around, he looked at me – I hadn't quite finished yet – and said: "What's this? You're all crooked! What on earth are you up to?"

"Quite right. You're very observant," said I, my head on the seam of his trousers, which was why I couldn't look up properly.¹

But this performance is something more than simply a rediscovery of the humorous Kafka; it is also a sort of revenge. As we were working on selecting and adapting Kafka's texts, we received an email from Svein Berge from Röyksopp. He had heard of our project and wished to share his enthusiasm:

"Like you, I have made the exact same observations and have had similar experiences concerning Kafka's writings", he wrote. "But when I attempted, at the age of 16–17, to convey Kafka's humorous aspect to my fellow pupils, I was usually met with raised eyebrows, pity and shaking of the heads. Perhaps that is why it feels so liberating to find out there are others out there who finds Kafka funny as well."

So, Berge's interpretation of Kafka was met with little understanding in the 90s, but tonight things will be put right: In Kafka feat. Röyksopp Svein Berge and Torbjørn Brundtland from Röyksopp share the stage with actors Thorbjørn Harr and Jan Gunnar Røise. In addition to having composed entirely new music especially for this performance, the Grammy nominated electronica duo also joins the actors on stage to perform it live. Together, this quartet intends to convince you – including certain of Berge's bemused friends – that the serious Franz Kafka is really hugely laughable.

Our hope is, dear audience, that the next time you look at his famous photo, you will also recognise the tiny smile on Kafka's face.

Have a good time!

Harald Eia, Thorbjørn Harr, Nadina Bouhlou

Trans. Tania and James Stern. New York: Schocken Books, 1958.

Harald Eia er sosiolog, komiker og tekstforfatter. Han er vokst opp på Rykkinn, en forstad utenfor Oslo. Her lengtet han etter en verden som var mer kafkask, ikke mindre.

Harald Eia is a sociologist, comedian, and writer. He grew up in Rykkinn, a suburb outside Oslo, where he longed for a world that was more Kafkaesque, not less.

Nadina Bouhlou er siviløkonom, journalist og tekstforfatter. Hun er vokst opp på Nygårdshøyden i Bergen, og er den eneste i gruppen som kunne blitt fotomanipulert inn i et familieportrett av Kafka uten at noen hadde reagert.

Nadina Bouhlou holds a Master of Science (MSc) in Economics and is a journalist and a writer. She grew up at Nygårdshøyden in Bergen, and she is the only member of the group who could easily have been photo shopped into a family portrait of Kafka without anyone noticing.

Thorbjørn Harr er skuespiller og tekstforfatter. Han er vokst opp på Frogner i Oslo, og har fått høre at han har øyne og nese som ligner på Kafkas, men ikke ører.

Thorbjørn Harr is an actor and a writer. He grew up in Frogner in Oslo, and has been told that his eyes and nose resemble Kafka's, but not his ears.

Jan Gunnar Røise er skuespiller ved Nationaltheatret og har der tolket en rekke større roller siden han ble ansatt i 2000. Sammen med kollega Thorbjørn Harr var han kunstnerisk leder for Torshovteatret. Der gjorde de sitt første bekjentskap med Kafkas humor, i serien 'Komilab'. Røise har også medvirket i en rekke store norske film- og tv-produksjoner.

Jan Gunnar Røise works as an actor at Nationaltheatret where he has performed numerous large roles since he was hired in 2000. Along with his colleague Thorbjørn Harr he was artistic director at Torshovteatret, where they first encountered Kafka's humour in the 'Komilab' series. Røise has also appeared in several major Norwegian film and television productions.

Anders Mordal kom til Nationaltheatret som skuespiller etter en lengre periode på Den Nationale Scene. Han har vunnet Hedda-prisen for beste mannlige hovedrolle for rollen som Stockmann

i *En folkefiende* og har også medvirket i flere norske tv- og filmproduksjoner. Mordal har også hatt flere regi-opdrag ved en rekke teatre.

Anders Mordal came to Nationaltheatret as an actor after working at Den Nationale Scene for a long time. He was awarded the Hedda Prize for his role as Stockmann in *An Enemy of the People*, and has appeared in numerous Norwegian television and film productions. Mordal has also worked as a director at a number of theatres.

Dagny Drage Kleiva er i løpet av relativt kort tid blitt en av Norges mest brukte scenografer. Hun har jobbet ved de fleste store teatrene i Norge, og har bred erfaring fra en rekke forskjellige sjangere.

Dagny Drage Kleiva has in a relatively short time become one of Norway's most used scenographers. She has worked at most of Norway's major theatres, and has broad experience from numerous genres.

Torkel Skjærven har tidligere jobbet mange år ved Den Nationale Scene, og kommer nå tilbake til hjemtraktene fra Det Norske Teatret hvor han for tiden jobber som fast lysdesigner.

Torkel Skjærven has previously worked at Den Nationale Scene for many years, and now returns to his home region from Det Norske Teatret where he is currently the house lighting designer.

Torbjørn Brundtland og **Svein Berge** er internasjonalt anerkjente musikere og komponister. De fikk sitt store gjennombrudd i 2001 med albumet *Melody A.M.* Siden det har de stadig fornyet seg innenfor elektronika-sjangeren og ble senest i år, sammen med Robyn, nominert til amerikansk Grammy for albumet *Do it Again*.

Torbjørn Brundtland and **Svein Berge** are internationally renowned musicians and composers. Their breakthrough came in 2001 with the album *Melody A.M.*, and since then they have kept reinventing themselves within the electronica genre. This year, along with Robyn, they were nominated for an American Grammy award for the album *Do it Again*.

